

**Кафедра філології
(Українське відділення кафедри філології)**

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ
(атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи)**

для здобувачів денної та заочної форм навчання
рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність: 014 «Середня освіта (Українська мова і
література)»
освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і
література)»

Берегове
2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	6
II. АНОТОВАНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН, ЗА ЯКИМИ ПРОВОДИТЬСЯ АТЕСТАЦІЯ (АТЕСТАЦІЙНІ ІСПИТИ, ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ)	14
III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ЄВРОПЕЙСЬКОЮ (ECTS) І НАЦІОНАЛЬНОЮ СИСТЕМАМИ ОЦІНЮВАННЯ.....	22
IV. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ...	25
V. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ.....	29
VI. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	30
VII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31

ВСТУП

Програма Атестації (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)», освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література)» в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II підготовлена на підставі:

- ✓ Законів України "Про освіту" та "Про вищу освіту";
- ✓ Статуту ЗУІ;
- ✓ Освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література)»;
- ✓ Положення про організацію освітнього процесу в ЗУІ;
- ✓ Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у ЗУІ;
- ✓ Положення про оскарження процедури та результатів оцінювання знань у ЗУІ;
- ✓ Положення про академічну доброчесність в ЗУІ.

Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) – це комплекс кваліфікаційних завдань, які дозволяють виявити рівень підготовки студентів, ступінь володіння професійними знаннями та програмними компетентностями, зазначених в освітній програмі.

Мета Атестації (атестаційних іспитів, захисту кваліфікаційної роботи) – виявлення рівня засвоєння теоретичних знань та практичних навичок студентів, їх відповідності до вимог стандарту вищої освіти, а також до продовження освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) складається з двох частин:

- перевірка теоретичних знань, що формують основні компетентності бакалавра за спеціальністю 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»;
- захист кваліфікаційних робіт.

Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) студентів, які навчалися за програмою підготовки бакалаврів, здійснюється на підставі оцінювання рівня знань, умінь та навичок випускників у формі 2 державних іспитів (з української мови та літератури, зарубіжної літератури і методики їх навчання; з педагогіки та психології), а також захисту кваліфікаційної роботи (з української мови чи з української літератури, методики їх навчання).

Підсумкова атестація проводиться у вигляді комплексного іспиту, який охоплює нормативний зміст підготовки фахівця з української мови та літератури, зарубіжної літератури і методики їх навчання.

Порядок проведення Атестації та програму Атестації затверджує Вчена рада ЗУІ на засадах нормативних і методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України та стандарту вищої освіти.

На Атестацію виносяться наступні дисципліни:

- Сучасна українська літературна мова;
- Історія української літератури;
- Методика навчання української мови;
- Методика навчання української та зарубіжної літератури;
- Історія зарубіжної літератури.

Розділи програми підготовлені на основі силабусів до освітніх компонентів. Програма складається з наступних розділів:

I. Пояснювальна записка.

II. Анотований зміст дисциплін, за якими проводиться комплексний атестаційний іспит.

III. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів за європейською (ECTS) і національною системами оцінювання.

IV. Перелік питань комплексного атестаційного іспиту.

V. Зразок екзаменаційного білету.

VI. Список рекомендованої літератури.

Атестація здобувачів освіти є однією з форм підсумкового контролю, що здійснюється екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному освітньому рівні з метою встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньої програми.

При підготовці до комплексного атестаційного іспиту здобувачам вищої освіти рекомендується користуватися літературою, список якої наведено у шостому розділі.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Вихідні положення Стандарту вищої освіти МОН України про Атестацію (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)».

Відповідно до Стандарту вищої освіти МОН України у ЗУІ вибрано структуру завдань атестації випускників згідно з наступним варіантом – Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи), атестаційний іспит та публічний захист кваліфікаційної роботи.

Атестація за спеціальністю 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» включає завдання нормативних дисциплін «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури», «Методика навчання української мови», «Методика навчання української та зарубіжної літератури», «Історія зарубіжної літератури».

Атестація за спеціальністю 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» повинна визначати рівень засвоєння здобувачами вищої освіти матеріалів наведених вище дисциплін, вміння самостійно організовувати і здійснювати навчально-виховний процес з української мови і української та зарубіжної літератури, вирішувати проблеми в галузі філологічної освіти; кваліфіковано використовувати українську мову як засіб спілкування у різних сферах мовленнєвої діяльності із врахуванням соціокультурних норм та для здійснення професійних функцій.

Цілі іспиту зумовлюють його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня фахових знань, отриманих здобувачами вищої освіти протягом періоду навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище фахових дисциплін, а також вміння їх використовувати в галузі філологічної освіти і у практичній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь здобувачів вищої освіти, аналізувати сучасну мовленнєву діяльність із врахуванням соціокультурних норм України.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій в галузі філологічної освіти; кваліфіковано використовувати українську мову як засіб спілкування у різних сферах мовленнєвої діяльності.

Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» виконує ще й важливу виховну функцію. У конкретному вираженні вона проявляється у вмінні здобувачами вищої освіти самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої фахові переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Атестація дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових дисциплін, а також самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання фахових дисциплін, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку у їх викладанні.

Таким чином, Атестація (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» є засобом всебічного впливу на особистість здобувача вищої освіти і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

Атестація повинна визначати рівень отримання компетентностей та програмних результатів здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а саме:

Загальні компетентості:

1. Здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.
2. Здатність системно аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, цінувати його культурно-історичні та морально-етичні надбання та сприяти

- розв'язанню актуальних загальнодержавних і суспільних завдань.
3. Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.
  4. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.
  5. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
  6. Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.
  7. Здатність працювати в команді та автономно.
  8. Здатність спілкуватися угорською мовою у професійній діяльності та опрацьовувати фахову літературу.
  9. Цінування мультикультурності та повага до неї.
  10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
  11. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентості спеціальності:

1. Здатність аналізувати мовні одиниці на основі відповідних лінгвістичних методів.
2. Здатність розуміти мову як особливу знакову систему, її природу та функції, генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний та інші рівні мови.
3. Здатність демонструвати знання з теорії та історії мов, що вивчаються.
4. Здатність характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.
5. Здатність аналізувати основні тенденції розвитку світового літературного процесу та українського письменства.
6. Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.
7. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах спілкування.
8. Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.
9. Здатність організовувати і здійснювати навчально-виховний процес з української мови і літератури та зарубіжної літератури.
10. Здатність збирати й аналізувати, систематизувати та інтерпретувати мовні факти, інтерпретувати та перекладати тексти.
11. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
12. Здатність до ведення ділової комунікації усно і письмово.
13. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.
14. Здатність самостійно аналізувати мовний і літературний матеріал та робити висновки.

Програмні результати навчання:

1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя,

- зокрема у професійному спілкуванні.
2. Аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, аргументувати свої погляди на дискусійні моменти з історії України та сучасного суспільного життя.
  3. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
  4. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
  5. Демонструвати розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.
  6. Використовувати іноземні мови (англійську/німецьку, угорську, словацьку) для організації ефективної міжкультурної комунікації.
  7. Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.
  8. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.
  9. Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
  10. Володіти різноплановими методами і способами перевірки знань з української мови і літератури та зарубіжної літератури.
  11. Організувати різні форми і способи навчальної, навчально-методичної, наукової, творчої та інших видів діяльності, які стосуються філології чи педагогіки.
  12. Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.
  13. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями (зокрема представниками інших культур) державною мовою, усно й письмово, використовуючи концептуальні наукові та практичні знання, когнітивні вміння та навички.
  14. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
  15. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
  16. Уміння визначати художню своєрідність творів та творчості письменника загалом із використанням системи основних понять і термінів літературознавства.
  17. Уміння розуміти закономірності літературного процесу, художнього значення літературного твору у зв'язку з суспільно-літературною ситуацією, літературною критикою і літературною епохою.
  18. Знання кращих творів української і світової літератури.
  19. Володіння професійними якостями педагога.
  20. Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.
  21. Уміння керувати методичними об'єднаннями філологів або класних керівників.

1.2. Загальні вимоги до організації Атестації за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II

Організаційна підготовка до Атестації (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) проводиться відповідно до наказу ректора ЗУІ. Кафедра філології (Українське відділення кафедри філології) організовує підготовку до атестаційного іспиту, захисту кваліфікаційної роботи, розробляє Програму Атестації, екзаменаційні білети. Програма розглядається на засіданні кафедри філології та рекомендується Радою із забезпечення якості освіти, затверджується Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

1.3. Формування Екзаменаційної комісії (ЕК)

Створення та організація роботи Екзаменаційної комісії здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в ЗУІ.

Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю екзаменаційних комісій здійснює ректор Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. Строк повноважень Екзаменаційної комісії становить один календарний рік.

Завданнями екзаменаційних комісій є:

- ✓ комплексна перевірка й оцінка теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти відповідного ступеня вищої освіти (СВО);
- ✓ прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації;
- ✓ розробка пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності.

Екзаменаційна комісія створюється щороку як єдина для усіх форм навчання у складі голови та членів ЕК з кожної спеціальності та СВО.

Головою ЕК призначається фахівець у відповідній галузі або провідний науковець відповідного напрямку наукової діяльності. Головою екзаменаційної комісії може призначатись науково-педагогічний працівник зі спеціальності, який не є працівником ЗУІ. Одна й та сама особа може бути головою екзаменаційної комісії не більше трьох років поспіль.

До складу ЕК входить також представник роботодавців (стейкхолдер). Персональний склад членів екзаменаційної комісії затверджується наказом ректора ЗУІ не пізніше ніж за місяць до початку роботи ЕК. Кількість членів екзаменаційної комісії становить не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів екзаменаційної комісії може бути збільшено до шести осіб).

1.4. Організація і порядок роботи екзаменаційної комісії

Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що розробляється на основі навчальних планів напрямів, затверджується керівником ЗУІ і доводиться до випускової кафедри. Розклад роботи екзаменаційної комісії, узгоджений з головою екзаменаційної комісії, готується відповідною випусковою кафедрою, подається до відділу контингенту студентів, де складається загальний розклад роботи екзаменаційних комісій, який затверджується керівником ЗУІ не пізніше ніж за місяць до початку проведення атестації.

Не пізніше ніж за один день до початку атестації відповідальним працівником відділу контингенту студентів до ЕК подаються:

- наказ (витяг з наказу) ЗУІ про затвердження персонального складу екзаменаційної комісії зі спеціальності СВО;
- розклад роботи екзаменаційної комісії;
- списки студентів (за групами), допущених до складання екзаменаційної атестації;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи;
- зведена відомість про виконання студентами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових проєктів і робіт, практик тощо протягом усього строку навчання;
- залікові книжки (індивідуальні навчальні плани) студентів, допущених до складання екзаменаційної атестації;
- результати наукової (творчої) роботи студентів, допущених до складання екзаменаційної атестації;

- екзаменаційні матеріали (екзаменаційні білети, комплексні кваліфікаційні завдання тощо), розроблені відповідно до програми екзамену;
- рекомендація випускової кафедри (витяг з протоколу засідання кафедри) тощо.

При складанні комплексного іспиту до екзаменаційної комісії додатково подаються:

- програма комплексного екзамену;
- критерії оцінювання усних або письмових (тестових) відповідей студентів;
- комплект екзаменаційних білетів, комплексних завдань або письмових контрольних робіт;
- варіанти правильних відповідей (при тестовій формі); перелік наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру, технічні та дидактичні засоби й обладнання, що дозволені для використання студентами під час підготовки та відповідей на питання при складанні екзамену.

Складання Атестаційного іспиту проводиться на відкритому засіданні ЕК за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії.

1.5. Вихідні умови проведення атестаційного іспиту для здобувачів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II

До Атестаційного іспиту за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» допускаються здобувачі вищої освіти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й іспити згідно з навчальним планом бакалавра і захистили звіт про проходження виробничої (переддипломної) практики.

Атестаційний іспит проводиться усно у формі відповідей на питання білету. У процесі підготовки відповідей здобувач вищої освіти може користуватися навчальними програмами з відповідних курсів для закладів вищої освіти.

Складання Атестаційного іспиту проводиться на відкритому засіданні ЕК за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії.

Тривалість Атестаційного іспиту одного здобувача вищої освіти – не більше 30 хвилин. Тривалість засідання не повинна перевищувати шести годин на день.

1.6. Методичні поради здобувачу вищої освіти з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білету

Отримавши екзаменаційний білет, здобувач вищої освіти знайомиться зі змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Здобувачам вищої освіти надається можливість користуватися програмами з кожної дисципліни, що включені до комплексного атестаційного іспиту з фахових дисциплін.

Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел, а також діючої законодавчої бази України. Важливо також визначити для себе категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст питання.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань здобувач вищої освіти має право звернутися за поясненням до членів екзаменаційної комісії.

1.7. Про форму проведення атестаційного іспиту

До початку іспиту група здобувачів вищої освіти, які складають його за розкладому цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК (студенти заочного відділення складають в онлайн-формі із застосуванням засобів технічного зв'язку).

Голова комісії вітає здобувачів вищої освіти з початком атестаційного іспиту, знайомить їх зі складом ЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Враховуючи режим роботи комісії, до іспиту запрошуються одночасно не більше 4-х здобувачів вищої освіти. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи здобувач вищої освіти робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

Кульмінаційна частина іспиту – заслуховування комісією відповідей здобувача вищої освіти. Якщо останній відхиляється у бік від сформульованих у білеті питань, голові комісії необхідно спрямувати відповідь здобувача вищої освіти у правильному напрямі. Члени комісії, з дозволу голови ЕК, мають право задавати уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно задавати питання після відповідей здобувача вищої освіти на всі питання екзаменаційного білету.

Якщо здобувач вищої освіти допускає у відповіді помилки, його слід виправляти. При необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, щоб запобігти можливим повторенням аналогічних помилок у наступних відповідях здобувача вищої освіти.

Додаткові питання члени комісії задають на атестаційному іспиті за таких обставин:

- відповідь здобувача вищої освіти не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви в оцінці знань здобувача вищої освіти.

Уточнюючі й додаткові питання треба чітко сформулювати. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на іспиті невимушеної, доброзичливої обстановки, яка сприятиме спокійній підготовці здобувачів вищої освіти до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на атестаційному іспиті високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до здобувачів вищої освіти у визначенні рівня їх знань.

1.8. Оформлення результатів атестаційного іспиту

Рішення щодо оцінки знань здобувача вищої освіти приймається ЕК на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати письмових екзаменаційних екзаменів оголошуються головою екзаменаційної комісії після перевірки робіт не пізніше наступного робочого дня, а оцінки з усних екзаменів оголошуються в день їх складання (захисту).

Здобувачам вищої освіти, які не склали атестаційний іспит з поважних причин (підтверджених документально), проректором Інституту може бути надана можливість складання іспиту з іншою групою здобувачів вищої освіти.

Протоколи засідання ЕК, залікові книжки з вписаними в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

За незгоди з оцінкою за атестаційний іспит здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня, що слідує за днем оголошення результату іспиту, подати апеляцію на ім'я проректора з науково-педагогічної роботи. Розгляд апеляційної скарги відбувається відповідно до вимог **Положення про оскарження процедури та результатів оцінювання знань у ЗУІ**.

1.9. Вихідні умови захисту кваліфікаційного проєкту

Кваліфікаційна робота (проєкт) виконується, відповідно до навчального плану, на

завершальному етапі навчання певного освітнього рівня та передбачає:

→ систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, технічних, економічних виробничих та інших завдань;

→ розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, що пов'язані із темою проекту (роботи).

Затвердження назв тем і керівників кваліфікаційних робіт (за потреби – й мови виконання та/або захисту роботи) здійснює Вчена рада. Здобувачу освіти надається право обрати визначену в установленому порядку тему кваліфікаційної роботи (проекту). Назви тем і керівників кваліфікаційних робіт здійснюється кафедрою і затверджуються Вченою радою ЗУІ інституту після закінчення реєстраційного періоду. Тема кваліфікаційної роботи (проекту) заявляється здобувачем вищої освіти і за поданням керівника кваліфікаційної роботи (проекту) погоджується випускною кафедрою (кафедрами) до кінця реєстраційного періоду. Мова виконання і захисту кваліфікаційних робіт (проектів) (якщо інше не визначено освітньою програмою) – українська. Рішення щодо виконання та/або захисту кваліфікаційних робіт (проектів) іншою мовою (англійською, іншими офіційними мовами Європейського Союзу) може бути прийняте проректором з навчально-методичної роботи за випускною кафедрою на підставі заяви здобувача освіти, але не пізніше затвердження ректором складу екзаменаційних комісій. Кваліфікаційні роботи (проекти) подаються здобувачами освіти на випускню кафедру у визначений Вченою радою Інституту термін, що закріплений у графіку навчального року. Кваліфікаційна робота (проект) здобувача освіти підлягає обов'язковій перевірці на академічний плагіат, у відповідності до Положення про академічну доброчесність у ЗУІ. Обов'язковою умовою допуску до офіційного захисту кваліфікаційної роботи (проекту) в Екзаменаційній комісії є її успішне проходження перевірки на наявність плагіату.

1.10. Про форму проведення захисту кваліфікаційного проекту

Оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) здійснюється під час захисту на Екзаменаційній комісії. Члени Екзаменаційної комісії при оцінюванні захисту можуть враховувати відгуки на роботу наукового керівника та рецензента. Підсумкова оцінка формується як середня з оцінок усіх присутніх членів комісії. Захист кваліфікаційної роботи (проекту) для осіб, які здобувають кваліфікацію бакалавра, відбувається на засіданні Екзаменаційної комісії, до роботи якої, відповідно до Положення про порядок створення та роботи екзаменаційної комісії в ЗУІ, можуть залучатися представники роботодавців та їх об'єднань. Науково-педагогічні працівники, які рецензували кваліфікаційні роботи (проекти), за можливості, можуть бути присутні під час їх захисту.

Якщо захист кваліфікаційної роботи (проекту) не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач освіти не пройшов атестацію, що відображається в протоколі засідання. У випадку незгоди з оцінкою за захист кваліфікаційної роботи (проекту) здобувач вищої освіти має право подати письмову апеляційну заяву за днем оголошення результату захисту на ім'я ректора. У випадку надходження апеляції розпорядженням ректора (проректора з навчально-методичної) створюється комісія для розгляду апеляції. Склад апеляційної комісії формується відповідно до п.7.4. Положення про академічну доброчесність в ЗУІ.

Повнотекстові електронні версії кваліфікаційних робіт (проектів) після їхнього захисту передаються випускними кафедрами до Репозитарію академічних текстів ЗУІ, який функціонує на правах локального репозитарію Національного репозитарію, академічних текстів. Передача повнотекстових електронних версій академічних текстів до Центрального репозитарію здійснюється в терміни і за процедурою, встановленою Розпорядником Національного репозитарію академічних текстів.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили випускню кваліфікаційну роботу (проект) у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право за

окремим договором про надання освітніх послуг на повторну (з наступного навчального року) підсумкову атестацію протягом трьох років після відрахування із закладу вищої освіти. У разі встановлення наявності академічного плагіату повторного захисту роботи на ту саму тему не допускається. Особливості підготовки та захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) за спільними освітніми програмами з іншими закладами вищої освіти регулюються угодами про відповідні освітні програми.

1.11. Оформлення результатів захисту кваліфікаційного проекту

Рішення щодо оцінки знань здобувача вищої освіти приймається ЕК на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати захисту оголошуються головою екзаменаційної комісії в день проведення захисту.

Протоколи засідання ЕК, залікові книжки з вписаними в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

За незгоди з оцінкою захисту кваліфікаційного проекту здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня, що слідує за днем оголошення результату захисту, подати апеляцію на ім'я проректора з науково-педагогічної роботи. Розгляд апеляційної скарги відбувається відповідно до вимог Положення про оскарження процедури та результатів оцінювання знань у ЗУІ.

II. АНОТОВАНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН, ЗА ЯКИМИ ПРОВОДИТЬСЯ АТЕСТАЦІЙНИЙ ІСПИТ

Зміст дисципліни «Сучасна українська літературна мова»

Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення і фахової підготовки вчителя середньої школи. Місце української мови серед слов'янських мов. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Писемна й усна форми української літературної мови. Державний статус української мови. Законодавче забезпечення державного статусу української мови. Мова і культура. Основні відомості про періодизацію історії української мови. Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні: сфери використання державної мови і мов національних меншин.

Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонологічний аспекти вивчення звукового складу української мови. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних. Фонетичний і фонологічний аналіз приголосних. Акустичний аспект вивчення звуків мови. Лінгвістичний аспект вивчення звуків мови. Функції фонем як мовної одиниці. Чергування голосних і приголосних фонем. Історичне коментування чергувань. Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці. Чергування фонем. Звукові процеси, зумовлені сполучуваністю звукових реалізацій фонем.

Орфоепія та орфографія. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Орфоепія і культура усного мовлення. Наголос в українській мові. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Історія становлення орфографічних норм української мови. Принципи української орфографії: фонематичний, фонетичний та історичний. Поняття орфограми. Різновиди орфограм. Слово як основна одиниця лексичної системи. Типи лексичних значень слів. Поняття про словниковий склад української мови і визначальні принципи його системної організації. Полісемія як лексико-семантичне явище. Тропіка. Системний характер тропіки. Основні види тропів. Лексико-граматичне вираження тропів. Синонімія як лексико-семантичне явище. Антонімія як лексико-семантичне явище. Омонімія як лексико-семантичне явище. Принципи лексичного аналізу слова. Характеристика лексики української мови за походженням, сферами комунікативного функціонування і стилістичними ознаками. Слово як мовний знак.

Фразеологія як тип мовної одиниці. Класифікація фразеологізмів. Лексикографія. Загальні відомості про словники. Зародження і розвиток української лексикографії.

Морфеміка і словотвір. Морфеміка як розділ науки про мову. Морфема як мінімальна значуща одиниця мови. Поняття морфеми. Морфема у співвідношенні з іншими одиницями мови. Морф і морфема. Тотожність морфеми: аломорфи і варіанти морфем. Класифікація морфем української мови. Співвідношення морфем: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія морфем. Валентність морфем. Морфемна структура слова. Подільність основ. Морфонологія. Морфонологічні явища. Історичні зміни у морфемній структурі слова (спрощення, перерозклад, ускладнення, декореляція). Морфемний та етимологічний аналізи слова. Словотвір як розділ науки про мову. Похідне слово як основна одиниця словотвору. Формально-семантичні взаємовідношення між твірним та похідним словами. Твірна основа і словотворчий формант. Словотвірний тип і словотвірне значення. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Словотвір прислівників.

Предмет і завдання граматики. Морфологія і синтаксис як розділи граматики. Частини мови і принципи їх класифікації. Повнозначні і службові частини мови.

Іменник як частина мови. Семантико-граматичні ознаки його виділення. Лексико-граматичні розряди іменників. Граматичні категорії іменника. Категорія роду, її значення, морфологічне, синтаксичне та лексичне вираження. Категорія числа, її значення та граматичні засоби вираження. Залишки форм двоїни (у значенні множини) в сучасній українській мові. Категорія відмінка. Відмінкова система сучасної української літературної мови. Особливості вивчення іменників у школі. Словозміна іменників. Поняття про парадигму іменника. Принципи поділу іменників за парадигматичними ознаками на відміни та групи в сучасній та давньоруській мовах. Невідмінювані іменники.

Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників. Відмінювання прикметників (з історичним поясненням). Перехід прикметників в іменники (субстантивація). Вивчення ступенів порівняння прикметників у 6 класі.

Поняття про числівник як частину мови. Розмежування числівників та інших слів з кількісним значенням. Специфіка вияву граматичних категорій числівника. Функціональні розряди числівників: власне-кількісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні. Особливості їх вживання. Питання про порядкові числівники. Морфологічні групи числівників: прості, складні та складені. Відмінювання різних розрядів числівників (з історичним поясненням).

Займенник як частина мови. Лексико-граматичні розряди займенників. Граматичні категорії займенників. Граматичні категорії займенників, їх відмінювання (з історичним поясненням). Явище прономіналізації.

Поняття про дієслово як частину мови. Система дієслівних утворень в українській літературній мові: особові форми, неозначена форма. Типи дієслівних основ: основи інфінітива та теперішнього часу. Поділ дієслів на дієвідміни. Категорія виду дієслова. Способи творення форм доконаного та недоконаного виду. Вивчення виду дієслова у школі.

Категорія перехідності-неперехідності дієслова. Категорія стану дієслова та її зв'язок з перехідністю-неперехідністю. Категорія часу та роду дієслова. Категорія способу дієслова.

Дієприкметник як форма дієслова (з історичною довідкою). Дієслівні та прикметникові характеристики дієприкметника. Активні та пасивні дієприкметники. Граматичні категорії дієприкметника. Творення дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники.

Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові характеристики дієприслівника. Творення та синтаксична роль дієприслівників. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники. Методика вивчення дієприслівників у 7 класі.

Прислівник. Значення прислівників як слів, що виражають статичну ознаку іншої ознаки. Морфологічні ознаки, синтаксична роль прислівників. Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння означальних прислівників. Творення прислівників (від прикметників, іменників, числівників, займенників, дієслів). Перехід у прислівники інших частин мови (адвербіалізація). Перехід прислівників у прийменники, сполучники, частки. Вивчення теми «Правопис прислівників» у 7 класі.

Прийменник. Прийменники як службові слова, що виражають відношення (просторові, часові та ін.) між повнозначними словами. Морфологічний склад прийменників. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Вживання прийменників з певними відмінками іменників і субстантивованих слів. Полісемія прийменників. Омонімія прийменників. Синоніміка прийменників. Вживання прийменників як засобу милозвучності української мови.

Сполучники як службові слова, що виражають зв'язок між словами і реченнями. Морфологічний склад сполучників. Синтаксичні функції сполучників. Сполучники сурядності і підрядності, їх групи. Сполучні слова і їх відмінність від сполучників. Перехід повнозначних слів у сполучники.

Вигук. Значення вигуків. Написання вигуків та особливості їх вживання.

Частка. Значення і склад часток. Написання часток.

Синтаксис і словосполучення. Словосполучення. Поняття про словосполучення як одиницю синтаксису. Типи словосполучень за видами синтаксичного зв'язку між компонентами. Сурядні словосполучення. Підрядні словосполучення. Різновиди підрядних словосполучень за категоріально-морфологічним характером головного компонента. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучення. Семантико-синтаксичні відношення у підрядних словосполученнях. Вивчення словосполучень у школі.

Речення як основна синтаксична одиниця. Просте речення як тип синтаксичної конструкції. Проблема моделей (зразків) простого речення. Двоскладне речення. Головні члени двоскладного речення і засоби вираження. Поняття про другорядні члени речення. Типи і засоби вираження другорядних членів речення. Односкладне речення. Структурно-семантичні різновиди односкладних речень. Повні і неповні речення. Речення і висловлення. Комунікативно-

прагматичний аналіз речення. Непоширені й поширені речення. Система розділових знаків.

Підмет. Структурно-семантичні характеристики підмета; засоби їх вираження в українській мові. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження в українській мові. Приклад уроку вивчення головних членів речення.

Поняття про односкладне речення. Типи односкладних речень. Характер головного члена в них. Особливості семантичної структури односкладних речень. Непоширені та поширені односкладні речення, повні та неповні. Структурно-семантичні різновиди односкладних речень. Стилїстичні особливості односкладних речень.

Другорядні члени та їх функції в поширенні двоскладного речення. Принципи класифікації другорядних членів речення. Додаток: прямий і непрямий. Засоби їх вираження. Означення. Узгоджене та неузгоджене означення, засоби їх вираження. Порівняльний зворот. Атрибутивне значення означення. Прикладка як різновид означення. Обставини. Семантико-синтаксичні різновиди обставин та їх роль у структурно-семантичній організації двоскладного речення.

Поняття про ускладнене речення. Основні різновиди ускладнених речень. Речення з однорідними членами. Поняття про ряд однорідних членів речення. Питання про речення з однорідними присудками. Однорідні та неоднорідні означення. Стилїстичні функції означень. Особливості пунктуації в реченнях з однорідними членами. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами.

Складне речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Типи складних речень.

Складносурядні речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків і змістових відношень між частинами складносурядного речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень, виділювані на основі єдності характеру синтаксичних зв'язків і семантичних відношень між компонентами. Складносурядні речення відкритої та закритої структур.

Складнопідрядні речення. Синтаксичне значення понять «головна частина» та «підрядна частина». Функції сполучних слів і сполучників у складнопідрядному реченні. Принципи класифікації складнопідрядних речень: логіко-граматичний, формальний і структурно-семантичний. Лінгвістичні ознаки розмежування складнопідрядних речень нерозчленованої та розчленованої структур. Характеристика складнопідрядних речень у зв'язку з функцією підрядних частин. Складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним. Складнопідрядне речення з підрядним означальним. Різновиди складнопідрядних речень з підрядними обставинними. Ускладнені складнопідрядні речення. Речення з кількома підрядними частинами, різновиди зв'язку підрядних частин у їх межах. Ускладнені речення з сурядним і підрядним зв'язком між складовими частинами.

Безсполучникові складні речення. Безсполучникові складні речення з однотипними та різнотипними частинами. Розділові знаки в безсполучникових складних реченнях. Засоби синтаксичного зв'язку в безсполучниковому складному реченні. Роль інтонації в організації безсполучникових речень.

Складні речення з різними видами зв'язку (змішаного типу). Складні речення з сурядністю і підрядністю. Складні речення з сурядністю й однорідною та неоднорідною супідрядністю. Складні речення з сурядним і безсполучниковим зв'язком. Складні речення з підрядним і безсполучниковим зв'язком. Складні речення з сурядним, підрядним і безсполучниковим зв'язком. Розділові знаки у складних реченнях змішаного типу.

Питання про текст як об'єкт синтаксично-комунікативного аналізу. Функціонально-комунікативні різновиди текстів. Питання про текстоутворюючі одиниці. Питання про складне синтаксичне ціле як синтаксичну одиницю і компонент тексту. Засоби зв'язку речень у складному синтаксичному цілому.

Пунктуація. Основи сучасної української пунктуації. Система розділових знаків. Структура речення та пунктуації. Інтонація речення та пунктуація. Огляд вживання розділових знаків у простому та складному реченнях.

Способи передачі чужого мовлення. Поняття про пряму і непрямую мову. Інтонація і розділові знаки при прямій мові. Діалог. Цитата. Заміна прямої мови непрямою.

Зміст дисципліни «Історія української літератури»

Фольклор як складова національної культури. Вивчення фольклору у ЗЗСО. Усна народна творчість та художня література: спільні та відмінні риси. Основи поділу фольклору на дві епохи – доісторичну (міфологічну, дохристиянську) та історичну (християнську). Вивчення української усної народної творчості та народознавства в школі. Давня праслов'янська міфологія. Тематичні групи міфів, їх сюжети. Вивчення українських міфів у ЗЗСО. Семантика і тематичні групи заговлянь, їх зв'язок з кумулятивними казками Словесний супровід обрядів та ритуалів. Жанр заговляння. Віра в магію слова. Виникнення кумулятивних казок на основі заговлянь. Аналіз казок «Колобок», «Коза-Дерева», «Казка про Котика і Півника» та ін. Мисливські казки і заговляння. Казкова проза. Жанр чарівної казки. Казки про тварин, їх зв'язок з язичницькими культурами та тотемізмом. Тематичні групи соціально-побутових казок. Календарна обрядовість зимового циклу. Вивчення жанрів календарної обрядовості в ЗЗСО. Календарна обрядовість весняного циклу. Ритуально-міфологічна основа літнього циклу календарної обрядовості. Жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості: жниварські, косарські та гребовицькі пісні; особливості їх тематики, образної системи й поетики. Родинно-побутові пісні, мотиви, образи-символи, тематичні групи 1. Тематика родинно-побутових пісень. Суспільно-побутові пісні: тематичні групи, мотиви. Їх вивчення в ЗЗСО. Героїчний епос. Билини і думи. Основні сюжети, тематичні групи. Їх вивчення в ЗЗСО. Думи як жанр героїчного епосу. Особливості поетики дум, їх класифікація. Вивчення дум у ЗЗСО. Історичні пісні. Жанрові особливості прислів'їв та приказок. Їх походження і тематика, художні особливості. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців. Мовленнєвий етикет. Анекдоти: з історії жанру, основні тематичні групи, особливості поетики. Основні тематичні групи народних байок, анекдотів. Загадки. Визначення жанру загадки. Тематика й структура загадок, їх пізнавальна, дидактична, логічна та естетична функції. Використання загадок у різних жанрах народної творчості, художній літературі.

Історія української літератури XI-XVIII ст. Шляхи розвитку писемної мови. Специфіка давньої літератури, її періодизація та стильові різновиди. «Велесова книга» як найдавніша писемна пам'ятка української літератури. Біблія як «великий код» літератури Середньовіччя. Перекладна література. Література Київської Русі. Монументальний та орнаментальний стиль. Літописання: синкретичний зміст, особливості композиції, самобутність жанру. Ораторсько-проповідницька проза – витоки й особливості жанру. «Слово про Закон і Благодать» (XI ст.). *Кирило Турівський*: «Слово в неділю по Великодні» (XII ст.). Повчальна проза – витоки й особливості жанру. *Володимир Мономах* «Повчання дітям» (XII ст.). *Данило Заточник* «Моління» – жанр, архітектоніка тексту. Житійна література – витоки й особливості жанру. «Оповідання про св. Бориса і Гліба» (XII ст.). Паломницька література. «Житіє і хожденіє Данила Паломника» (XII ст.). Дружинний епос – витоки й особливості жанру. «Слово о полку Ігоревім». Особливості літератури епохи пізнього Середньовіччя (д/п XIII-XV ст.): джерела, система жанрів, духовні інтенції. Літописання. «Галицько-Волинський літопис» (XIII ст.). Житійна література. «Києво-Печерський патерик» (XIII ст.) Культурно-національне Відродження в Україні (XVI ст.). Поезія. *Юрій Дрогобич* «Прогностична оцінка поточного 1483 року» (XV ст.). *Павло Русин із Кросна* (XV-XVI ст.) – гуманістичні ідеї, античні мотиви та світська тематика творів («Похвала поезії», «Про прихід зими», «До книжечки»). *Себастьян Кленович* «Роксоланія» (XVI ст.). Публіцистика. *Станіслав Оріховський* «Промова у справі закону про celibat» (XVI ст.). Полемічна література. *Герасим Смотрицький* «Ключ Царства небесного» (XVI ст.) Життєвий і творчий шлях *Івана Вишенського* (XVI-XVII ст.). Бароко в історії української культури. *Мелетій Смотрицький* (XVI – XVII ст.) «Тренос». Поезія. *Лазар Баранович* – філософські мотиви лірики поета. *Іван Величковський* (XVII ст.) – розмаїття мотивів та жанрів поезії митця. Барокове світосприймання у творах *Данила Братковського*. *Климентій Зиновій* – художній та жанрово-стильовий колорит творів. Проза. *Дмитрій Туптало*. «Житіє святої Ольги». Історична проза доби Бароко. Козацькі літописи: «Літопис Самовидця»; «Літопис Григорія Граб'янки»; «Літопис Самійла Величка»; «Історія Русів». Драматургія XVII-XVIII ст. як новий етап розвитку української книжної літератури. Життєвий і творчий шлях *Прокоповича Феофана*. Драма «Володимир» – трагікомедія з елементами міраклу. Творчість *Григорія Сковороди*: Збірка «Байки Харківські». Збірка «Сад божественних пісень...».

Становлення і розвиток нової української літератури. Творчість *І. Котляревського* у контексті становлення нової української літератури. Становлення нової української прози і творчість *Г.Ф.Квітки-Основ'яненка*. Український романтизм як естетичний феномен. Риси

романтизму як художньої системи. Художній світ лірики поетів-романтиків Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка. Творчість романтиків у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти. Нова література у Західній Україні. «Руська трійця» і діяльність М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Альманах «Русалка Дністровая».

Розвиток нової української літератури 40 – 60-х рр. XIX ст. Життєвий шлях і творча доля Т. Шевченка. Ранній період творчості Т.Шевченка (1837 – 1843). «Кобзар» Т.Шевченка 1840 р., його оцінка критиками. Основні мотиви ранньої поезії. Методика вивчення біографії поета у ЗЗСО (традиційний та новітній підходи). Період «трьох літ» у доробку Т. Шевченка (1843 – 1847). Поезія Т. Шевченка періоду заслання (1847 – 1857) та останніх років життя (1857 – 1861). Життєвий і творчий шлях, філософський світогляд, суспільно-політичні погляди П. Куліша. Історичний роман «Чорна рада» П. Куліша: джерела написання, жанрово-стильова своєрідність, проблематика, поетика.

Друга половина XIX століття. Історичні умови розвитку. Українська поезія 40-60-х років XIX ст. Життєвий і творчий шлях Л.Глібова. Розвиток жанру байки у творчості Л.Глібова. Лірика. Твори Глібова для дітей. Степан Руданський. Життєвий і творчий шлях. Українська проза 40-60-х років XIX ст. Романтизм і реалізм. Журнал «Основа». Марко Вовчок. Життєвий і творчий шлях. Світогляд письменниці. «Народні оповідання» – новаторське явище в українській прозі. Повість «Інститутка». Російськомовна проза. Перекладацька діяльність. Анатолій Свидницький. Життєвий і творчий шлях. Ідейно-художнє новаторство роману «Люборацькі». Ідейно-художня своєрідність прози Олекси Стороженка. Ознаки готичної прози. Міфологізм повісті «Марко Проклятий». Життєвий і творчий шлях Юрія Федьковича. Поетична спадщина. Новаторство прози митця.

Літературний процес 70-90-х років. Утвердження реалізму в українській літературі. Умови розвитку та характерні особливості української літератури 70-90-х рр. XIX ст. Утвердження психологізму в літературі. Проза 70-90-х рр. XIX ст. Творчість І.Нечуя-Левицького. Новаторство повістей із селянського життя. Романи і повісті з життя інтелігенції. Історична тематика у творчості письменника. Драматургія І.Нечуя-Левицького. Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного. Повісті та романи. Психологізм прози. Домінування теми національного гноблення українців. Творчість Олени Пчілки. Творчість Н.Кобринської, її громадська діяльність. Творчість М.Старицького. Театральна діяльність і драматургічна спадщина. Художня проза. Ідейно-художня своєрідність лірики Я.Щоголева та І.Манжури. Життєвий і творчий шлях Б.Грінченка. Драматургія 70-90-х років. Перша професійна театральна трупа. Діяльність корифеїв українського театру. Творчість М.Кропивницького. Творчість І.Карпенка-Карого.

Література кінця XIX – початку XX століття. Зародження модернізму в українській літературі. Своєрідність літературного процесу кінця XIX – початку XX ст. Модернізм та його розвиток в Україні. Стильові пошуки українського модернізму Творчість Івана Франка (поетична, прозова, драматургічна, критична) і літературний процес кінця XIX – початку XX ст. Розвиток лірики та драматургії епохи модернізму. Неоромантизм в українській літературі і поетична та драматургічна творчість Лесі Українки. Реалістичні тенденції в розвитку української поезії кінця XIX – початку XX ст. і творчість В.Самійленка. Лірика Миколи Вороного. Микола Вороний як історик літератури і теоретик українського модернізму. Символізм в українській літературі. Творчість Олександра Олеся. Творчість поетів «Молодої Музи» (В.Пачовський, П.Карманський, Б.Лепкий та інші). Українська проза кінця XIX – початку XX ст. Головні тенденції розвитку української прози епохи модернізму. Національна самобутність українського літературного процесу кінця XIX – початку XX ст. Імпресіонізм в українській прозі. Творчість М.Коцюбинського. Неоромантизм в українській прозі. Творчість Ольги Кобилянської. Експресіонізм в українській прозі. Творчість В.Стефаніка. Розвиток психологічного реалізму в українській прозі. Творчість Леся Мартовича, Осипа Маковея, Тимофія Бордуляка. Лірична проза Марка Черемшини. Стильова та тематична різноманітність новелістики представників «молодої генерації»: М.Яцків, Б.Лепкий, А.Кримський, А.Тесленко, Дніпрова Чайка. Творчість Степана Васильченка. Володимир Винниченко – найвизначніша постать українського неореалізму.

Література першої половини XX століття. Художній процес в Україні 20-30-х та 40-50-х років. Розвиток лірики. Основні тенденції розвитку української літератури першої пол. XX ст.

Художній процес 20-30-тих років. Літературний процес часів Другої світової війни (1941-1945) та повоєнного десятиліття. Розвиток лірики в українській літературі першої половини ХХ ст. Символізм в українській літературі. Лірика Павла Тичини. Неокласицизм в українській літературі. Творчість Максима Рильського та інших неокласиків. Неоромантизм 20-30-х років. Творчість Володимира Сосюри. Футуризм в українській літературі. Творчість Михайля Семенка. «Празька школа». Життєвий і творчий шлях Є.Маланюка. Ідейно-художня своєрідність лірики «пражан» (О.Теліга, Л.Мосендз, І.Прявський та інші).

Розвиток прози та драматургії. Розвиток української прози першої половини ХХ ст. Творчість Миколи Хвильового. Новаторство новелістики Григорія Косинки. Інтелектуалізм та психологізм прози Валер'яна Підмогильного. Творчість Юрія Яновського та Гната Михайличенка. Поетика експресіонізму в кінематографічній та літературній творчості Олександра Довженка. Життєвий та творчий шлях Остапа Вишні. Розвиток української літератури в діаспорі. Романістика Уласа Самчука та Івана Багряного. Проблематика та ідейно-художня своєрідність прози В.Барки. Роман «Жовтий князь». Життєвий та творчий шлях Бориса Антоненка-Давидовича. Особливості розвитку української драматургії першої половини ХХ ст. Розвиток української драматургії у 20-30-х роках. Творчість Миколи Куліша. Особливості та тематичне багатство драматургії Івана Кочерги. Драматургічна спадщина Івана Дніпровського та Якова Мамонтова. Розвиток драматургії в першій половині ХХ ст.: творчість Спиридона Черкасенка та Івана Микитенка.

Художній процес 50-60-х років. Основні тенденції розвитку української літератури друг. пол. ХХ ст. Творчість поетів старшого покоління. Лірика Андрія Малишка. Шістдесятництво як соціокультурний рух та літературне явище. Творчість Василя Симоненка: лірика, новелістика, казки. Лірика Л.Костенко. Історичний роман у віршах «Маруся Чурай». Творчість Івана Драча та Миколи Вінграновського. Життєвий і творчий шлях В.Стуса. Лірика Дмитра Павличка. Творчість поетів Нью-Йоркської групи. Оригінальність прози Івана Багряного. Жанр пригодницького роману в творчості письменника. Художній процес 70-80-х років. Розвиток прози та драматургії. Мала проза Григора Тютюнника та Євгена Гуцала. Проза Валерія Шевчука: тематика, жанрово-стильове багатство. Мала проза 60-70 років: проблематика та поетика. Розвиток літератури Закарпаття у післявоєнний період. Лірика П.Скунця. Проза І.Чендея. Проза Володимира Дрозда. Романістика Павла Загребельного. Життєвий та творчий шлях Михайла Стельмаха. Розвиток жанру історичного роману в українській літературі. Творчість Р.Іваничука. Романістика Олеся Гончара. Реалії українського суспільства другої половини ХХ ст. у прозі А.Дімарова. Розвиток драматургії в другій половині ХХ ст.: здобутки й прорахунки.

Основні тенденції розвитку літературного процесу початку ХХІ століття. Постмодерна література.

Зміст дисципліни «Методика навчання української мови»

Мета і завдання навчання української мови в школі. Дидактичні основи навчання. Урок як основна форма організації навчального процесу. Типи уроків за дидактичною метою проведення, їх структура. Методика планування програмового матеріалу з української мови. Розвиток пізнавальних здібностей учнів у процесі вивчення мови. Зміст шкільного курсу фонетики. Методика навчання фонетики.

Формування орфоепічних навичок учнів. Особливості вивчення фонетики й орфоепії української мови в школах з іншою мовою навчання. Методи і прийоми вивчення фонетики і орфоепії.

Значення орфографії та її місце у шкільному курсі української мови. Основні принципи навчання орфографії. Система заходів подолання орфографічних помилок і методика виправлення їх. Норми і критерії оцінювання орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Єдиний шкільний режим грамотного письма і культури мовлення. Словники, наочні й технічні засоби у навчанні орфографії. Методика їх використання .

Зміст шкільного курсу лексикології і завдання вивчення його. Методика ознайомлення учнів з лексичним значенням слова і семантичними зв'язками між словами. Мовленнєвий розвиток учнів як методична проблема. Основні види мовленнєвих умінь.

Система тренувальних вправ із стилістики. Стилiстичні вправи під час вивчення різних розділів шкільного курсу мови. Ознайомлення учнів з особливостями публіцистичного та ділового мовлення.

Вироблення навичок роботи зі словниками різних типів.

Методика вивчення фразеологізмів української мови. Шляхи засвоєння фразеологізмів.

Дидактичний матеріал для занять з української мови і вимоги до нього. Використання наочності на уроках української мови.

Морфемний аналіз слова. Закономірності сполучуваності морфем у слові.

Місце граматики в шкільному курсі, її значення і завдання. Основні принципи вивчення граматики в школі (вивчення граматичних форм слів, свідоме засвоєння граматичних понять, граматичної термінології). Методика формування понять „граматичне значення”, „граматична форма”. Значення і завдання вивчення частин мови у шкільному курсі. Функціонально-комунікативний підхід до вивчення частин мови. Методика вивчення загальних понять про частини мови на основі їх лексичних значень, морфологічних ознак, синтаксичної ролі, особливостей словотворення. Наочність і технічні засоби навчання, методика їх використання у процесі вивчення частин мови.

Значення шкільного курсу синтаксису української мови. Методика ознайомлення учнів з поняттям про словосполучення і речення, зв'язки слів у словосполученні і типи речень. Розвиток мовлення учнів у процесі опрацювання синтаксичної проблематики.

Значення пунктуації та її засади. Місце пунктуації в шкільному курсі мови.

Методика вивчення складного речення і складного синтаксичного цілого.

Зміст дисципліни «Методика навчання української та зарубіжної літератури»

Література як вид мистецтва і як шкільний предмет. Літературний розвиток читача-школяра. Зміст і структура шкільного курсу літератури. Завдання вивчення літератури в середній школі. Виховне значення художньої літератури. Вивчення читацьких інтересів учнів.

Шкільні програми з української та зарубіжної літератур. Шкільні підручники з української та зарубіжної літератур. Планування роботи вчителя. Календарне та поурочне планування. Методи і прийоми викладання літератури в школі.

Позакласна та позашкільна робота по літературі. Організація та методика факультативних занять із української та зарубіжної літератур. Літературно-мистецькі і творчі гуртки в школі.

Інноваційні (комп'ютерні, проектні, інтерактивні) технології навчання.

Основні етапи формування літературних уподобань школярів.

Елементи теорії літератури в шкільній програмі з української літератури.

Специфіка включення і прийоми аналізу ліричних творів. Типи аналізу літературного твору у шкільному курсі світової літератури. Науковий та шкільний аналізи художнього тексту. Концептуальні основи аналізу художнього тексту в школі. Принципи аналізу, його завдання, шляхи та компоненти. Особливості аналізу творів різних жанрів і родів. Шляхи аналізу літературного твору в школі. Традиційні шляхи. Нетрадиційні шляхи. Методи аналізу художнього тексту в сучасному літературознавстві. Найуживаніші літературознавчі методи аналізу художнього твору.

Текстуальне й оглядове вивчення ліричної поезії в старших класах.

Специфіка вивчення драматичних творів. Особливості вивчення ліро-епічних творів у школі.

Складання плану, тез, конспектів, статті.

Проблеми аналізу художніх творів у сучасній методичній літературі.

Творчі завдання як засіб збудження в учнів інтересу до літератури.

Уроки розвитку мовлення, їх особливості в 5-9, 9-11 класах.

Вивчення мови художнього твору і стилю письменника. Особливості вивчення фольклорних творів.

Характеристика образів персонажів художнього твору (індивідуальна, групова та порівняльна).

Порівняння оригіналу й перекладу в процесі вивчення світової літератури в школі.

ІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ЄВРОПЕЙСЬКОЮ (ECTS) І НАЦІОНАЛЬНОЮ СИСТЕМАМИ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти розроблено відповідно до чинного законодавства у сфері освіти України, наказів Міністерства освіти і науки України та Положення про організацію навчального процесу Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»»

<i>Завдання</i>	<i>Максимальна кількість балів при оцінюванні виконання завдань</i>
1. Відповідь на 1-ше запитання екзаменаційного білету № 1	25 балів
2. Відповідь на 2-ге запитання екзаменаційного білету № 1	25 балів
3. Відповідь на 3-тє запитання екзаменаційного білету № 1	25 балів
4. Виконання практичного завдання	25 балів
Всього	100 балів

Максимально можлива бальна оцінка, яку може набрати здобувач вищої освіти за атестаційни іспит, дорівнює 100 балам.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>		<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
		<i>для іспиту, курсового проєкту (роботи), практики</i>	<i>для заліку</i>
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рівень якості підготовки бакалавра визначається з використанням систем оцінювання: Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «A», «B», «C», «D», «E», «FX», «F»); національної («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Кожне питання, що включено до екзаменаційного білету, оцінюється від 0 до 25 балів.

Оцінка «Відмінно» (А) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 90-100 балів, дав повну і обґрунтовану відповідь на всі чотири питання екзаменаційного білету та на додаткові питання членів ЕК. При цьому здобувач вищої освіти показав, що він володіє нормами літературної мови, широкою ерудицією, високим загальним рівнем освіченості та культури, фундаментальними гуманітарними знаннями та ґрунтовною теоретичною підготовкою в галузі філології, вміє самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань відповідно до його функціональних обов'язків, Знає норми української літературної мови та вміє їх застосовувати у практичній діяльності. Володіє різноплановими методами і способами перевірки знань з української мови і літератури та зарубіжної літератури. Вміє організовувати різні форми і способи навчальної, навчально-методичної, наукової, творчої та інших видів діяльності, які стосуються філології чи педагогіки. Може самостійно продовжувати навчання, є спроможним постійно вдосконалювати свої знання в сфері обраного фаху.

Оцінка «Добре» (В) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 82-89 балів, дав обґрунтовану відповідь на всі чотири питання екзаменаційного білету та на додаткові питання членів ЕК, але при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав деякі незначні неточності. Незважаючи на це, здобувач вищої освіти показав, що він вільно здатен спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями (зокрема представниками інших культур) державною мовою, усно й письмово, використовуючи концептуальні наукові та практичні знання, когнітивні вміння та навички. Випускник показав під час екзамену, що має достатній теоретичний рівень фахової підготовки і може успішно вирішувати практичні завдання з філології, методики навчання мови та літератури (української і зарубіжної).

Оцінка «Добре» (С) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 75-81 балів, дав обґрунтовану відповідь на всі чотири питання екзаменаційного білету та на додаткові питання членів ЕК, але при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав неточності. Здобувач вищої освіти показав, що він володіє сучасним філологічним мисленням, достатньою ерудицією, загальним рівнем освіченості та культури, фундаментальними гуманітарними знаннями та належною теоретичною підготовкою в обраній галузі філологічних досліджень.

Оцінка «Задовільно» (D) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 64-74 балів, переважно дав правильну відповідь на питання екзаменаційного білету та на додаткові питання членів ЕК, але при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав помилки, неточності, які свідчать про деякі прогалини в теоретичній підготовці. Незважаючи на це, здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, в основному володіє сучасним методом аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, може самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань відповідно до його функціональних обов'язків, здатний самостійно продовжувати навчання та нарощувати свої знання в сфері обраного фаху. Здобувач вищої освіти під час екзамену показав, що він в основному орієнтується в програмовому матеріалі і його теоретичний рівень фахової підготовки свідчить, що випускник зможе забезпечити вирішення практичних завдань в обраній галузі філологічних досліджень.

Оцінка «Задовільно» (E) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 60-63 балів, переважно дав правильну відповідь на питання екзаменаційного білету та на додаткові питання членів ЕК, але при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав помилки, неточності, які свідчать про деякі прогалини в теоретичній підготовці. Незважаючи на це, здобувач вищої освіти показав, що, в основному, володіє сучасним філологічним мисленням, загальним рівнем освіченості та культури, фундаментальними гуманітарними знаннями та задовільною теоретичною підготовкою в галузі філології, зможе самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань відповідно до його функціональних обов'язків, здатний самостійно продовжувати навчання та нарощувати свої знання в сфері обраного фаху. Здобувач вищої освіти під час екзамену показав, що орієнтується в програмовому матеріалі і його теоретичний рівень фахової підготовки свідчить, що випускник володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.

Оцінка «Незадовільно» (FX) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 35-59 балів, не зміг дати правильну відповідь на окремі питання екзаменаційного білету, або зовсім не зміг дати ніякої відповіді на одне-два питання з чотирьох питань екзаменаційного білету, а також плутався, давав нечіткі відповіді на додаткові питання членів ЕК, або при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав суттєві помилки, неточності, які свідчать про суттєві прогалини в теоретичній підготовці. Здобувач вищої освіти показав низький рівень сучасного філологічного мислення, фундаментальних гуманітарних знань та теоретичної підготовки в обраній галузі філологічних досліджень. Він не зможе самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань відповідно до його функціональних обов'язків і йому необхідно надалі серйозно самостійно продовжувати навчання та нарощувати свої знання в сфері обраного фаху.

Оцінка «Незадовільно» (F) виставляється Екзаменаційною комісією за умови, що здобувач вищої освіти набрав 0-34 балів, не зміг дати правильну відповідь на окремі питання екзаменаційного білету, або зовсім не зміг дати ніякої відповіді на одне-два питання з чотирьох питань екзаменаційного білету, а також плутався, давав нечіткі відповіді на додаткові питання членів ЕК, або при відповіді на окремі питання білету та членів ЕК допускав суттєві помилки, неточності, які свідчать про суттєві прогалини в теоретичній підготовці. Здобувач вищої освіти показав низький рівень фундаментальних гуманітарних знань та теоретичної підготовки в галузі філологічних досліджень. Він не зможе самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань відповідно до його функціональних обов'язків і йому необхідно надалі серйозно самостійно продовжувати навчання та нарощувати свої знання в сфері обраного фаху, він володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. Студенту, якому за результатами складання Атестаційного іспиту комісія оголосила оцінку «Незадовільно» відраховується із Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. За його заявою він може бути допущений до складання іспиту протягом наступних трьох років.

IV. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

1. Місце української мови серед інших слов'янських мов.
2. Характеристика українських наріч та їх роль у формуванні сучасної української літературної мови.
3. Асимілятивно-дисимілятивні процеси в українській літературній мові та їх наслідки.
4. Голосні фонемі сучасної української літературної мови та їх класифікація.
5. Класифікація приголосних фонем у сучасній українській літературній мові.
6. Фразеологія як розділ мовознавства. Основні ознаки фразеологізмів. Типи фразеологізмів.
7. Правопис слів іншомовного походження.
8. Слово як одиниця мови. Семантична структура слова. Поняття лексеми.
9. Омоніми в сучасній українській літературній мові: їх склад, різновиди та стилістичне використання.
10. Синоніми та пароніми в сучасній українській літературній мові: їх склад, різновиди та стилістичне використання.
11. Склад української лексики з погляду її вживання.
12. Склад української лексики з погляду її походження.
13. Стилiстичні шари лексики сучасної української літературної мови.
14. Спрощення груп приголосних у сучасній українській літературній мові.
15. Фразеологізм як мовна одиниця, його ознаки. Типи фразеологізмів.
16. Іменник як частина мови. Поділ іменників на відміни. Відмінювання іменників I, II, III, IV відмін. Правопис відмінкових закінчень іменників.
17. Написання складних іменників.
18. Прикметник як частина мови. Лексико-граматичні розряди прикметників. Відмінювання прикметників. Правопис складних прикметників.
19. Числівник як частина мови. Поділ числівників за значенням та будовою. Відмінювання та правопис числівників.
20. Займенник. Групи займенників за значенням. Відмінювання та правопис займенників.
21. Способи творення слів у сучасній українській літературній мові.
22. Дієслово як частина мови. Категорія часу та виду дієслів. Значення та вживання дієслівних форм теперішнього, минулого, давньоминулого та майбутнього часів в українській мові. Граматична категорія стану.
23. Перехідні та неперехідні дієслова. Зворотні дієслова. Категорія особи і числа дієслів, їх значення, способи вираження. Безособові дієслова.
24. Категорія способу дієслів. Значення та вживання дійсного, умовного та наказового способів дієслів. Утворення форм умовного та наказового способів.
25. Дієприкметник та дієприслівник як окремі форми дієслова. Творення, правопис та синтаксична роль.
26. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Творення прислівників.
27. Написання прислівників.
28. Прийменник, сполучник та частка як службові частини мови.
29. Вигук як частина мови. Семантичні групи вигуків. Розряди вигуків. Звуконаслідувальні слова, їх функції та вживання.
30. Словосполучення як синтаксична одиниця. Змістові та структурні типи словосполучення.
31. Типи речень в сучасній українській літературній мові (за будовою, метою висловлювання та інтонацією).
32. Односкладні речення. Типи односкладних речень.
33. Однорідні члени речення. Розділові знаки при них.
34. Підмет та присудок як головні члени речення, їх типи та способи вираження.
35. Другорядні члени речення, їх різновиди та способи вираження.
36. Відокремлені члени речення в українській літературній мові.

37. Вставні та вставлені слова, словосполучення та речення.
38. Класифікація складних речень. Складносурядні речення.
39. Складнопідрядні речення, їх типи.
40. Безсполучникові складні речення: їх види та розділові знаки при них.
41. Пряма і непряма мова. Розділові знаки при прямій і непрямій мові.
42. Методика викладання української літератури як наука, її складові частини і джерела розвитку.
43. Методи, прийоми вивчення літератури. Проблема класифікації.
44. Проблема типології уроків літератури.
45. Планування роботи вчителя-словесника.
46. Специфіка шкільного аналізу літературного твору.
47. Вивчення біографії письменника.
45. Вивчення епічних творів у старших класах.
46. Особливості вивчення драматичних творів.
47. Особливості вивчення фольклорних творів.
48. Вивчення теоретичних понять на уроках літератури.
49. Особливості уроків позакласного читання.
50. Вивчення літератури рідного краю.
51. Позакласна робота з літератури: мета, основні напрями роботи.
52. Позакласна та позашкільна робота по літературі.
53. Організація та методика факультативних занять із української та зарубіжної літератур.
54. Літературно-мистецькі і творчі гуртки в школі.
55. Розвиток усного і писемного мовлення на уроках літератури.
56. Інноваційні (комп'ютерні, проектні, інтерактивні) технології навчання.
57. Елементи теорії літератури в шкільній програмі з української літератури.
58. Специфіка включення і прийоми аналізу ліричних творів. Типи аналізу літературного твору у шкільному курсі світової літератури.
59. Концептуальні основи аналізу художнього тексту в школі. Принципи аналізу, його завдання, шляхи та компоненти.
60. Особливості аналізу творів різних жанрів і родів. Шляхи аналізу літературного твору в школі. Традиційні шляхи. Нетрадиційні шляхи.
61. Методи аналізу художнього тексту в сучасному літературознавстві. Найуживаніші літературознавчі методи аналізу художнього твору.
62. Письмові роботи різних типів та їх оцінювання.
63. Життєвий і творчий шлях письменника.
64. Принципи вивчення біографії письменника.
65. Основні методи, форми і прийоми вивчення біографії письменника.
66. Розкриття біографії письменника в єдності з його творчістю.
67. Форми вивчення біографічного матеріалу в середніх та старших класах.
68. Особливості вивчення мови і стилю письменника в школі.
69. Текстуальне й оглядове вивчення ліричної поезії в старших класах.
70. Специфіка вивчення драматичних творів.
71. Особливості вивчення ліро-епічних творів у школі.
72. Складання плану, тез, конспектів, статті.
73. Літературно-красознавчі екскурсії.
74. Уроки розвитку мовлення, їх особливості в 5-9, 9-11 класах.
75. Характеристика образів персонажів художнього твору (індивідуальна, групова та порівняльна).
76. Порівняння оригіналу й перекладу в процесі вивчення світової літератури в школі.
77. Технічні засоби та наочність на уроках літератури.
78. Основні етапи вивчення української мови.
79. Класифікація уроків мови.
80. Планування уроків мови та підготовка до них.

81. Методи і прийоми навчання української мови.
82. Інтерактивні методи навчання.
83. Методика навчання фонетики, графіки, орфоепії.
84. Особливості засвоєння фразеології.
85. Методика навчання будови слова і словотвору.
86. Основні поняття граматики.
87. Особливості вивчення морфології.
88. Методика навчання орфографії.
89. Особливості вивчення синтаксису.
90. Методика навчання пунктуації.
91. Формування лексичних умінь і навичок.
92. Основні напрями роботи з розвитку мовлення і принципи мовленнєвої підготовки учнів.
93. Література античної доби. Виникнення та характеристика трагедії. Творчість Есхіла, Софокла та Евріпіда. Аристофан як батько комедії.
94. Історія розвитку римської літератури, видатні представники. Твори Плавта, Катулла, Вергілія, Горація, Овідія, Сенеки та Апулея.
95. Періодизація та характеристика літератури Середньовіччя. Куртуазна лірика: жанри і тематика. Лицарський роман, його різновиди.
96. Творчість Данте. Божественна комедія – енциклопедія Середньовіччя. Структура і проблематика твору. Життя і творчість Війона. Характеристика балад.
97. Виникнення, особливості та історія розвитку літератури Відродження. Література італійського Відродження. Творчість Петрарки і Боккаччо. Література французького Відродження. Творчість Ф. Рабле.
98. Німецька література 18 ст. Буря і натиск. Веймарська класика: творчість і значення Гете та Шиллера.
99. Томас Мор. «Утопія». Творчість В. Шекспіра. Шекспірівське питання. Аналіз сонетів і трагедій.
100. Виникнення літератури бароко, історія її європейського розвитку. Іспанська барокова література. Творчість Сервантеса, Лопе де Вега, Кальдерона.
101. Французький класичний театр. Класицистична теорія драми. Творчість Корнеля, Расіна і Мольєра.
102. Ідеї Просвітництва у французькій літературі. Творчість і значення Вольтера, Дідро та Руссо.
103. Романтизм. Представники німецького романтизму. Представники французького романтизму. Англійська та американська романтична література.
104. Передумови та причини розвитку реалізму в 19 ст. Основні характеристики стильового напрямку. Панівні літературні жанри. Французький реалістичний роман. Життя і творчість Стендаля. Аналіз роману «Червоне і чорне». Творчий шлях Оноре де Бальзака. Роман Гюстава Флобера «Мадам Боварі».
105. Мистецькі напрями кінця 19 – початку 20 ст.. Модернізм, трансценденталізм, символізм, імпресіонізм... У. Уїтмен, Шарль Бодлер, Поль Верлен, Артюр Рембо, М. Метерлінк.
106. Німецька література першої половини 20 ст. Епічний театр Бертольда Брехта. «Матінка Кураж та її діти». Інтелектуальна проза Томаса Манна. Аналіз «Марію та чарівник». Життя і творчість Франца Кафки. «Перевтілення».
107. Французька література першої половини 20 ст. Екзистенціалізм у творчості Ж.-П. Сартра та А. Камю. «Маленький принц» і «Планета людей» Антуана де Сент-Екзюпері.
108. Інтелектуальність та художня оригінальність лірики Ліни Костенко. Історичний роман у віршах «Маруся Чурай».
109. «Слово о полку Ігоревім» – перлина давньої української літератури XII ст.
110. Іван Котляревський – зачинатель нової української поезії і драматургії. Поема «Енеїда» та п'єса «Наталка Полтавка». Григорій Квітка-Основ'яненко як перший прозаїк нової української літератури. Повість «Маруся» як зразок сентиментально-реалістичної повісті.
111. Періодизація творчості Т. Шевченка. Поеми митця періоду «трьох літ» («Сон», «Кавказ», «І

- мертвим, і живим...», «Наймичка»).
112. Реалізм в українській літературі другої половини ХІХ ст. Тематичне різноманіття прози І. Нечуя-Левицького. Жанрові особливості та проблематика повісті «Кайдашева сім'я».
  113. Романтизм в українській літературі першої половини ХІХ століття. «Чорна рада» Пантелеймона Куліша – перший історичний роман в українській літературі.
  114. Національна ідея в романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Композиція та образна система твору. Психологічна складність образу Чіпки.
  115. Імпресіоністична і жанрово-тематична своєрідність новел М. Коцюбинського «Intermezzo», «Цвіт яблуні», «Невідомий», «Лялечка» та ін.
  116. Циклічне розмаїття і жанрова своєрідність поетичної творчості І. Франка (збірки «З вершин і низин», «Зів'яле листя», «Semper tūo», «Мій ізмарагд»).
  117. Драматургія Лесі Українки. «Лісова пісня» як зразок неоромантичної драми. Національна ідея у драмі «Бояриня».
  118. Художня майстерність прози 20-30-х рр. ХХ ст. (творчість Григорія Косинки, Миколи Хвильового, Валер'яна Підмогильного, Олександра Довженка).
  119. Оригінальність та стильова різноманітність поезії 20-30-х років ХХ ст. (Павло Тичина, Володимир Сосюра, Максим Рильський, Михайль Семенко)
  120. Проблематика та образ сильної людини в романах Івана Багряного «Сад Гетсиманський» і «Тигролови».
  121. Шістдесятництво в українській літературі. Поезія В.Симоненка, І.Драча, Л.Костенко, В.Стуса та ін.
  122. Феміністична проза в сучасній українській літературі. Творчість О.Забужко, І.Роздобудько, Є.Кононенко.
  123. Біблія як визначний твір світової літератури та першотвір української літератури.
  124. Література як вид мистецтва слова. Роди і жанри художньої літератури.
  125. Специфіка фольклору як художньої творчості народу. Родова і жанрова структура українського фольклору.
  126. Основна проблематика, жанрові різновиди творчості Г. С. Сковороди.
  127. Становлення і розвиток жанру байки в українській літературі ХІХ ст. Байки П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, Л. Глібова.
  128. Г. Квітка-Основ'яненко – перший письменник-прозаїк нової української літератури. Оповідання „Салдацький патрет”, повість „Маруся”.
  129. Творчість представників «Празької школи».
  130. Новаторство роману «Люборацькі» А. Свидницького.
  131. Новаторство збірки «Народні оповідання» Марка Вовчка.
  132. Тематичне розмаїття і жанрова своєрідність поетичної творчості І. Франка.
  133. Психологізм та екзистенційна проблематика новел В. Стефаника з селянського життя («Новина», «Камінний хрест», «Сама-саміська» та ін.).
  134. Символістична поетика лірики Миколи Вороного та П. Тичини.
  135. Майстерність зображення людських характерів у кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна».
  136. Проблема духовності й історичної пам'яті в романі Олеся Гончара «Собор».
  137. Показ трагічної долі українського народу в романі Уласа Самчука «Марія».
  138. Ідея неповторності людської особистості та ідея патріотизму у творчості Василя Симоненка («Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина», «Задивляюсь у твої зіниці...»).
  139. Ідейно-стильові особливості та основні мотиви лірики В. Стуса.
  140. Особливості сучасної постмодерної літератури.

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ/ÁLLAMVIZSGA

Освітній рівень / Képzési szint: Бакалавр/alapképzés

Спеціальність / 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Курс/Семестр / Évfolyam/Félév IV/8

Навчальна дисципліна / Tantárgy Українська мова і література, зарубіжна література та методика їх навчання

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №1 SZ. VIZSGATÉTEL

1. Місце української мови серед інших слов'янських мов.
Практичне завдання. Виконайте синтаксичний розбір речення:
Значна частина птахів видає своєрідні мелодійні звуки, які ми традиційно називаємо співом.
2. Інтелектуальність та художня оригінальність лірики Ліни Костенко. Історичний роман у віршах «Маруся Чурай».
3. Методика викладання української літератури як наука, її складові частини і джерела розвитку.

Погоджено на засіданні кафедри філології
Протокол №100 від „26” лютого 2024 року
Egyeztetve a Filológia Tanszék ülésén
Február 26-án, jegyzőkönyv száma: 100

Завідувач кафедри / Tanszékvezető _____

Берегсасі А.Ф.

VI. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти регулюється *Положенням про академічну доброчесність в ЗУІ*.

Здобувач зобов'язаний виконувати завдання індивідуально. Такий підхід забезпечує дотримання академічної культури та академічної доброчесності, підтверджує навички самостійної роботи і оволодіння відповідними компетентностями, як для успішного навчання на відповідному освітньому рівні, так і для майбутньої професійної діяльності.

Члени комісії зобов'язані контролювати дотримання здобувачами встановленого порядку проведення атестаційного екзамену. У разі порушення здобувачем протоколу під час атестаційного екзамену (списування, підміна завдання, використання недозволених матеріалів чи засобів тощо) голова відсторонює його від екзамену, здобувачеві виставляється оцінка „незадовільно”. Після закінчення атестаційного іспиту забороняється будь-яке доопрацювання роботи. Засідання екзаменаційної комісії оформлюється протоколом.

Відсутність здобувача на атестаційному екзамені фіксується у протоколі.

Здобувачам вищої освіти забороняється обмінюватися інформацією у будь-якій формі або використовувати інші матеріали та засоби, окрім дозволених програмою атестаційного екзамену. Здобувач вищої освіти має право звернутися до членів ЕК за роз'ясненнями щодо змісту завдання. Під час складання атестаційного екзамену здобувачам вищої освіти забороняється, без крайньої на то потреби, виходити із приміщення, де проходять екзамени, користування мобільними телефонами.

VII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна українська літературна мова:

1. Галина Вовченко. Морфеміка і словотвір сучасної української літературної мови. Практикум. – Ужгород, 2016. – 59 с.
2. Пономаренко С. Сучасна українська мова: Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія: навчальний посібник / С. Пономаренко; відп. ред. О. В. Крутоголова. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 300 с.
3. Райська Л. Г. Морфеміка. Словотвір: Опорні конспекти: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта / Л. Г. Райська. – Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2017. – 28 с.
4. Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 221 с.
5. Шевчук Світлана. Українське ділове мовлення: навч. посіб. Вид. 10-те, випр. і допов. – К.: Алерта, 2022. 312 с.
6. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. – 2-е вид., випр. і допов. – К.: Ліра, 2007. – 240 с.
7. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
8. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова : Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: [навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Горпинич В.О. – К.: Вища школа, 1999. – 207, [1] с. – (Навчальне видання).
9. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я.Плющ. К.: Вища шк., 2005. 430 с.
Карпіловська Є.А. Конструювання складних словотворчих одиниць / Карпіловська Є.А. – К.: Наук. думка, 1990. – 156 с.
10. Морфемний словник. Близько 36000 слів / Укладач Л.М.Полюга. К.: Рад. школа, 1983. 464 с.
Сучасна українська літературна мова : підручник / [М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.] ; за ред. М.Я. Плющ. – К. : Вища шк., 1994. – 416 с. – (Навчальне видання).
Сучасна українська мова : підручник / [О.М. Григор'єв, С. Є. Долман, Ю.В. Лисенко та ін]; за ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1997. – 399, [1] с.
11. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. 3-тє вид., допов. — К.: Вища шк., 2002. — 439 с.
12. Сучасна українська літературна мова. Підручник для студентів вузів. / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.]; за ред. М. Я. Плющ. – Київ: Вища шк., 1994. – 413 с.
13. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник. – Київ: Академія, 2004. – 335 с.
Пономарів О. Д. Сучасна українська мова: Підручник. — Київ: Либідь, 2001.– 400 с.
14. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; за ред. І. Вихованця. Київ: Унів. Вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.

Історія української літератури

1. Віннічук А. Усна народна творчість: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 304 с.
2. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. Київ: Либідь, 2011.
3. Історія української літератури XIX століття: у 2 кн. / за ред. М.Жулинського. Київ, 2005. Кн.1-2.
4. Історія української літератури XIX ст.: у 3 кн. / за ред. М.Яценка. Київ, 1996, 1997. Кн.1-3.
5. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) / за ред. П.Хропка. Київ, 1992.
6. Історія української літератури: у 12 т. / редкол. : В. Дончик, Л. Скупейко, Н. Бойко, М. Бондар, С. Гальченко, І. Дзюба, М. Жулинський, Н. Зборовська, А. Кравченко, Ю. Кузнецов, Н. Левчик, Р. Мовчан, Л. Мороз, Є. Нахлік, Ю. Пелешенко, О. Поліщук, Г. Сивокінь, В. Сулима, М. Сулима, Н. Шумило. Т. 1-3. Київ: Наукова думка.
7. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.: підручник: У 10 т. Київ: ВЦ «Академія». Т.1 – Т.10
8. Жулинський М. Українська література. Творці і твори. Київ: Либідь, 2011.
9. Трофименко Т. Усе, що ви хотіли знати про українську літературу. Романи. Харків: Віват, 2022. 301 с.
10. Кузьменко В. Історія української літератури: XX – початок XXI ст.: навчальний посібник: У 3 т. Київ: Академвидав. Т.1 – Т.3.

Методика навчання української мови:

1. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / за редакцією В.Г. Кременя. Київ: Освіта, 2004. 384 с.
2. Коваль Г., Деркач Н., Наумчук М. Методика викладання української мови: Навч.посібник для студ. педін. Тернопіль: Астон, 2008. 287 с.
3. Наумчук М. Сучасний урок української мови в початковій школі (методика і технологія навчання). – Видання друге, доповнене. Тернопіль: Астон, 2005. 352 с.
4. Вашуленко М. Українська мова і мовлення в початковій школі. Київ: Освіта. 2006.
5. Методика навчання української мови в початковій школі/ За ред. М.С. Вашуленка. Київ, 2010. 360 с.
5. Програма для середньої загальноосвітньої школи 1-4 кл. Київ: Поч. школа, 2012. 432 с.
6. Державний стандарт загальноосвітньої початкової школи. Київ, 2011.
7. Зязюн І.А. Основи педагогічної майстерності. Київ: Наукова думка, 1987. 209 с.
8. Куцевол О. Методика літератури – наука, заснована на творчості. *Дивослово*. 2006. № 3. С. 19-24.
9. Олійник І.М. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів. Рівне, 2010. 164 с.
10. Савченко О. Сучасний урок: суб'єктивність навчання і варіативність структури. *Початкова школа*. 2011. № 9. С. 11-16
11. Скорина Л. Аналіз художнього твору: навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. 424 с.

Методика навчання української та зарубіжної літератури

1. Волошина Н. Наукові основи методики літератури: посібник для студ. вузів. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
2. Микитюк В. Практикум з методики викладання літератури: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 186 с.
3. Наукові основи методики літератури / За ред. Н. Волошиної. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
4. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі: підручник для студентів університетів і педагогічних інститутів. Київ: Вища школа, 1978. 247 с.
5. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.
6. Пультер С., Лісовський А. Методика викладання української літератури. Курс лекцій. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 143 с.
7. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі: методичний посібник для вчителя. Київ: РВЦ «Проза», 1995. 254 с.
8. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
9. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. Київ: Міленіум, 2002. 317 с.
10. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 280 с.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ (атестаційні іспити, захист кваліфікаційної роботи) для здобувачів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)», освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література)» / Укладачі: Барань Є.Б., Кордонець О.А., Лібак Н.А., Чонка Т.С. Берегове: ЗУІ, 2024. 35 с.

Відповідальний за випуск:

доцент, магістр філології

Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Лібак Н.А.